

Algemene Beschouwingen Almelo Centraal - november 2017

Herstel: dat is al jaren het centrale thema in Almelo. Financieel herstel en herstel van het vertrouwen van de inwoners in de gemeente. Op beide terreinen is nog enorm veel werk te verzetten.

Het college van BenW draagt als credo uit dat het wil afmaken waar het aan begonnen is en onderweg de knelpunten oplost die het tegenkomt. Zo moet er een solide basis worden gelegd waar een nieuw college, samen met de nieuwe raad, na maart 2018 op kan voortbouwen. Het is een zeer lovenswaardig streven, waar ook beslist hard aan wordt gewerkt. Het is echter de vraag hoe veel positief resultaat dit college aan het eind van de rit kan bij schrijven.

2016 werd afgesloten met een fors financieel tekort, en volgens de laatste prognoses zal ook 2017 met een tekort worden afgesloten. En passant moet er ook nog een knelpunt worden opgelost dat we eigenlijk al heel lang kennen, maar onderweg is geherformuleerd en nu op een andere manier moet worden bestreden en € 4,5 miljoen extra moet kosten – geld dat uit de Algemene Reserve wordt gehaald terwijl anderzijds juist zo hard wordt gewerkt om die Algemene Reserve op een gezond niveau te brengen.

Vertrouwen

Dat 'knelpunt' (een erg licht woord gezien de omvang van het probleem) is het schrikbarend lage vertrouwen van de inwoners van de Almelo in het gemeentebestuur. Een nieuwe wijze van werken, zowel in inhoud als houding, moet ervoor zorgen dat het vertrouwen toeneemt. De oplossingen die nu worden gezocht – Programmasturing (onder andere het richten op concrete en voor inwoners voelbare resultaten) en Stadsdeelgericht werken – ogen zinnig en, in ieder geval in theorie, veelbelovend. Wel houden wij ons hart vast voor de weg ernaartoe. De benodigde cultuuromslag binnen onder andere het ambtelijk apparaat zorgt nu al (weer) voor, heel begrijpelijke, onrust bij medewerkers. Ook de merkwaardige, denigerende, belerende brief van BenW aan de raad die onderdeel uitmaakt van de

concept-begroting is een slecht signaal. Deze brief lijkt eerder een terugkeer naar de ‘oude’ cultuur, een teken van nieuw regentesk gedrag, in plaats van dat hij bijdraagt aan herstel van vertrouwen.

Van de € 4,5 miljoen extra die tot en met 2020 in totaal nodig is voor het herstel van vertrouwen, in de vorm van het ‘doorontwikkelen van de organisatie’, wordt voor 2018 € 1,9 miljoen uit de Algemene Reserve gevraagd. Deze uitgaven worden nauwelijks onderbouwd. Er wordt een aantal activiteiten genoemd waar richtbedragen aan gekoppeld zijn, maar die activiteiten zijn zo algemeen omschreven, zonder concrete/meetbare doelstellingen, dat de bedoeling volstrekt niet duidelijk is wat de en de raad dus straks ook niet goed kan controleren of het geld goed is besteed.

Wat bijvoorbeeld te denken van de grote post van bijna 7 ton voor het onderdeel Mobiliteit? Gaat dit misschien voor een deel naar vertrekregelingen voor leidinggevendenden die op een zijspoor zijn gezet? Zo ja, dan wordt het begrip ‘doorontwikkeling’ wel erg ruim genomen – zo ruim dat het eigenlijk misleidend is. Het college doet er goed aan om zo snel mogelijk dit soort onduidelijkheden weg te nemen. Het college vraagt vertrouwen van de raad: door openheid van zaken te geven kan het college laten zien dat het dit vertrouwen waard is.

Risico's en vooruitschuiven

Het college wil graag afmaken waar het aan begonnen is en de financiën straks ordelijk overdragen aan het volgende bestuur. Aan sommige dingen wordt (daarom?) ook juist helemaal niet begonnen. Het concreet benoemen van de financiële risico's die voortvloeien uit het Strategisch Meerjarig Investerings Perspectief (S-MIP,) wordt al gedurende deze gehele bestuursperiode vooruitgeschoven, zullen pas vanaf eind dit jaar iets duidelijker worden en komen volledig voor rekening van de nieuwe gemeenteraad. Die rekening zal zeer waarschijnlijk fors zijn want, zo wil de tekst van de Begroting 2018 nog wel prijsgeven: “de beheerbudgetten schieten tekort”.

Andere financiële en beleidsmatige vraagstukken die alsmaar vooruit worden geschoven zijn, onder andere, de toekomst van Soweco en de bezuinigingen die door middel van sourcing zouden moeten worden gerealiseerd. Over Soweco wordt al jaren alleen maar gepraat, Soweco zelf wordt al jarenlang in onzekerheid gehouden en afgeremd in haar ontwikkeling terwijl het inmiddels ook al jaren een interessante business case heeft klaarliggen. Het bestuurlijke spel (of onvermogen?) inzake een nieuwe relatie met Twente Milieu en de mogelijke sourcing van de gemeentelijke groenvoorziening is hier mede de oorzaak van. Het college heeft zijn kaarten te lang en eenzijdig op Twente Milieu gezet, is naar de raad niet open geweest over het proces (bijvoorbeeld over het – niet – afwegen van alternatieven) en heeft, zoals inmiddels bekend, veel onrust veroorzaakt onder

medewerkers. De onrust duurt nog altijd voort. De vraagstukken zijn nog steeds niet beantwoord, de risico's nog steeds onbekend. En het zijn lang niet de enige.

Op papier

Gezien de financiële situatie is het meer dan ooit nodig dat de vinger aan de pols wordt gehouden en er met name verscherpt toezicht plaatsvindt bij lopende programma's met een verhoogd risico als IGM en het project Binnenstad (Havenblok ,huurderving ,leegstand, overschrijding plankostenbudgetten). Zo is het hoognodig om de exacte consequenties in kaart te hebben voor het geval het benodigde percentage verhuur van 70 % van het nieuwe Havenblok niet gerealiseerd kan worden.

De begroting voor 2018 die nu voorligt is op papier sluitend, en omdat het weerstandsvermogen geen buffer biedt om tegenvallers op te vangen, zal deze begroting ook minimaal gerealiseerd moeten worden. Dit is een zware opgave, met niet alleen financiële gevolgen. Zolang de problemen van de gemeente voortduren zal ook het vertrouwen van de inwoners in de gemeente op een veel te laag niveau blijven steken. Wat de gemeente verder ook onderneemt om haar werkwijze en de relatie met de inwoners te verbeteren.

Bij die inwoner wordt overigens ten onrechte de verwachting gewekt dat de woonlasten niet stijgen. De OZB stijgt wederom, nu met bijna 5%. De stijging wordt weliswaar teniet gedaan door een daling van de heffing afvalstoffen, maar omdat deze heffing plaatsvindt op basis van werkelijke kosten, hadden inwoners simpelweg recht op die reductie.

Voorts maakt de begroting er ook nog melding van dat het nieuwe stadhuis ons een extra structurele kostenpost van € 60.000 heeft bezorgd. Dit geld is nodig om in het stadhuis de (mobiele) telefoons te laten functioneren. Deze kosten keren jaarlijks terug: het verhaal dat de gemeente met het nieuwe stadhuis binnen het budget is gebleven klopt daarmee (definitief) niet meer met de praktijk.

Sociaal domein

Een traditioneel minpunt aan de Programmabegroting is het ontbreken van informatie over belangrijke onderdelen van het sociale domein. Dit zou minder erg zijn als deze informatie op andere momenten in het bestuursjaar wél worden gedeeld, maar helaas is dit dus niet het geval. De raad heeft op deze manier geen zicht op de besteding van middelen, de beoogde en behaalde resultaten, en dus ook niet op de vraag in hoeverre de financiële keuzes daadwerkelijk, op de juiste manier, ten goede komen aan de inwoners van Almelo.

De inmiddels al even traditionele voorbeelden hiervan zijn de schulddienstverlening en Almelo Doet Mee, twee belangrijke pijlers van het sociale beleid. Het afgelopen voorjaar kwam het college eindelijk, pas na heel lang aandringen van Almelo Centraal, met informatie over de resultaten van Almelo Doet Mee. Deze informatie bleek echter duidelijk aantoonbaar niet te kloppen. Het college zegde toe erop terug te komen, maar heeft dit tot op heden niet gedaan.

De gemeente presenteert de voorziening in den lande graag als een van zijn trotse stokpaardjes, maar tegelijk wordt Almelo Doet Mee in de begroting voor 2018 in het geheel niet genoemd (!). Het is op dit punt, zoals gewoonlijk, vissen en gissen voor de raad. Het college onttrekt zich wederom aan elke vorm van verantwoording.

Focus

Het college van BenW vraagt de raad nadrukkelijk zich te richten op, voor de inwoner relevante, inhoud en strategie. Natúúrlijk zou daar de focus moeten liggen. De raad weet dat – in meerderheid – ook echt wel zelf. Er moet dan echter ook voldoende inhoud en strategie zijn om over te discussiëren. Die komt er niet als het college de daarvoor relevante (en gevraagde) inhoud niet levert aan de raad, als het college niet helder of open is over zijn eigen strategie.

Het helpt ook niet als voorbereidingscycli maar half worden afgemaakt (zie bijvoorbeeld de teleurstellend verlopen, inhoudsarme politieke beraden over het minimabeleid), of dat de raad voorstellen ontvangt die onvoldoende zijn onderbouwd. De discussie gaat dan vervolgens dáárover, in plaats van over de inhoud die er daadwerkelijk toe doet, en dat is inderdaad zonde. Maar dit is de raad niet aan te rekenen. (Bovendien kun je het de raad niet kwalijk nemen dat hij alleen verantwoordelijkheid wil nemen voor beslissingen die wel goed zijn onderbouwd.)

Het college zou ruimhartiger moeten zijn met het (actief) delen van inhoudelijke informatie – ook over successen die er natuurlijk wel degelijk zijn en waar de raad en de inwoners nu onvoldoende zicht op hebben. Zo lijkt het er in de Programmabegroting bijvoorbeeld op dat er op het onderdeel ‘transformatie werk en zorg’ meerdere positieve ontwikkelingen gaande zijn. Het is jammer dat deze zo weinig voor het voetlicht worden gebracht.

Het delen van successen is goed voor het zelfvertrouwen van de organisatie en voor het versterken van het onderlinge vertrouwen tussen bestuur en organisatie en, in de allereerste plaats, het vertrouwen van de inwoners in de gemeente.